

arkivrapport

**Landsväggsgatan, Malmköping, Lilla Malma socken, Flens kommun,
Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.**

Lars Norberg

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i Landsväggsgatan, Malmköping. Undersökningen utfördes eftersom en tidigare okänd, äldre timmerkonstruktion påträffats i samband med pågående markarbeten.

Lämningen visade sig bestå av en delvis bevarad knuttimrad brunn, vilken återstod till ett djup av mellan 1,5 till 2 meter. De övre delarna har förmodligen försvunnit i samband med markingrepp under 1900-talet, men brunnens ursprungliga djup kunde uppskattas till mellan 3 och 4 meter. I brunnen påträffades kulturlager med enstaka förekomster av tegelflis, genomskinligt planglas (fönster) och järnskrot. Utöver det hittades även enstaka skärvor av yngre rödgods, fajans, buteljglas samt en liten bit slagg och delar av ett kritpipsskaft. Brunnen undersöktes, dokumenterades och borttogs till sin helhet. Fynden tillvaratogs ej. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse. Med ledning av dateringen bedöms brunnen som *Fornlämning* med antikvarisk status *Undersökt och borttagen*.

Inledning

Schaktningsövervakningen utfördes eftersom en äldre timmerkonstruktion påträffats i samband med pågående markarbeten och byte av VA-ledning i Landsväggsgatan (ÅF Infrastructure).

Med anledning av det ovanstående fattade Länsstyrelsen i Södermanlands län, med stöd av 2 kap 12 § Kulturmiljölagen (SFS 1988:950), beslut om att en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning skulle genomföras (1st dnr 431-3481-2018). Ansvarig för kostnaden var Länsstyrelsen i Södermanland.

I enlighet med beslutet har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom rubricerat område. Fältarbetet genomfördes 2018-04-18 av Lars Norberg, arkeolog vid Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & målsättning

Då den påträffade timmerkonstruktionen inte var känd syftade insatsen till att karakterisera och datera lämningen, samt bestämma dess omfattning. Om lämningen var av enkel karaktär och utan större komplexitet kunde den undersökas, dokumenteras och tas bort inom ramen för schaktningsövervakningen (muntl. länsstyrelsen i Södermanland 180418).

Genomförande

Inledningsvis kontrollerades det öppnade schaktet och den påträffade timmerkonstruktionen okulärt, varefter ytan utökades något åt norr med maskin. Därefter öppnades schaktet ytterligare 3-6 meter västerut. Den kontrollerade ytan var cirka 10 x 5,5 meter stor och uppgick som mest till ett djup

om cirka 3 meter. Eftersom schaktdjupet var relativt stort släntades kanterna, varför botten endast uppgick till en storlek om cirka 5,5 x 2,2 meter.

Den öppnade ytan, befintliga ledningar och timmerkonstruktionen dokumenterades med RTK GPS och beskrevs i text. Vidare fotodokumenterades schaktet, påträffad konstruktion samt ett urval av föremålen med digitalkamera.

Resultat

Centralt i schaktets botten syntes en närmast kvadratisk ljusbrun mörkfärgning. Runtom syntes lagt trä i form av kraftigt förmultnade stockar, cirka 0,15 meter tjocka. Konstruktionens norra del låg dold av den norra schaktväggen. En knapp halvmeter ovan löpte en äldre dagvattenledning i öst-västlig riktning, vilken förmodligen kapat timmerkonstruktionens övre del då ledningsschaktet grävdes (1900-tal). På grund av rasrisk och den befintliga dagvattenledningen kunde timmerkonstruktionens norra del ej undersökas för hand.

Efter rensning visade sig konstruktionen bestå av en cirka 1,5 x 1,5 meter stor igenfylld knuttimrad brunn (A1). Tre till fyra stockvarv rensades fram, varvid det kunde konstateras att de övre varven var mycket förmultnade, medan träet var bättre bevarat längre ned. Invändigt var brunnen fylld med homogen ljusbrun sand, enstaka småstenar och kolbitar. Fyllningen undersöktes för hand, varvid spridda och enstaka förekomster av tegelflis, genomskinligt planglas (fönster) och järnskrot påträffades. Utöver det påträffades även enstaka skärvor av yngre rödgods med brun invändig glasyr samt fragment med vit engobe och sirliga blomstermotiv. Därtill hittades vit fajans, grönt och brunt buteljglas samt en liten bit blå masugnsslagg. Keramiken kan dateras till sent 1700-tal och 1800-tal. Utöver det påträffades ett centimeterstort fragment av ett kritpipsskaft.

Delar av brunnen tömdes för hand till ett djup om cirka 0,5 meter varefter ett decimetertjockt ljusgrått fyllnads-lager av grå silt framkom. Därunder vidtog ett mörkbrunt sandigt och siltigt lager med rikliga inslag nöthår samt enstaka obrända ben av nöt. På grund av det stora schaktdjupet och rasrisken tömdes därefter resterande delar av konstruktionen med maskin, varvid orörd marknivå nåddes ytterligare 1,5 meter ned under schaktets botten. Relativt välbevarat knuttimrat virke kunde följas ned till botten.

Brunnen var nedgrävd i sand och varvig lera (undergrund) och var belägen cirka 3 meter under nuvarande markyta. Landsväggsgatan är dock utfylld och uppbyggd i modern tid, varför den synliga delen av brunnen (krönet) var belägen cirka 1,6-2,0 meter under ursprunglig markyta. Härav kan slutsatsen dras att upp till 2 meter av konstruktionen försvunnit i samband tidigare markarbeten i Landsväggsgatan (dagvatten mm). Brunnens ursprungliga djup uppskattas till cirka 3-4 meter. Med utgångspunkt i fyndmaterialet kan brunnen dateras till tidigast sent 1700-tal och var förmodligen i bruk under delar av 1800-talet. De rikliga förekomsterna av nöthår är svåra att förklara. Möjligen har de att göra med den garveriverksamhet som bedrevs under 1700- och 1800-talet i de närliggande kvarteren (*Bygdebänd, Malmköpingsortens hembygdsförening*). Brunnen undersöktes, dokumenterades och borttogs till sin helhet. Fynden tillvaratogs ej. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse. Med ledning av dateringen bedöms brunnen som *Fornlämning* med antikvarisk status *Undersökt och borttagen*.

Bilagor

Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.

Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.

Bilaga 3. Utdrag ur Fastighetskartan med uttag från FMIS & undersökningsområdet markerat. Skala 1:4 000.

Bilaga 4. Schaktplan med läget för den timrade brunnen. Skala 1:50.

Bilaga 5. Fotodokumentation

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1810

Länsstyrelsens dnr: 431-3481-2018

Tid för undersökningen: 2018-04-16

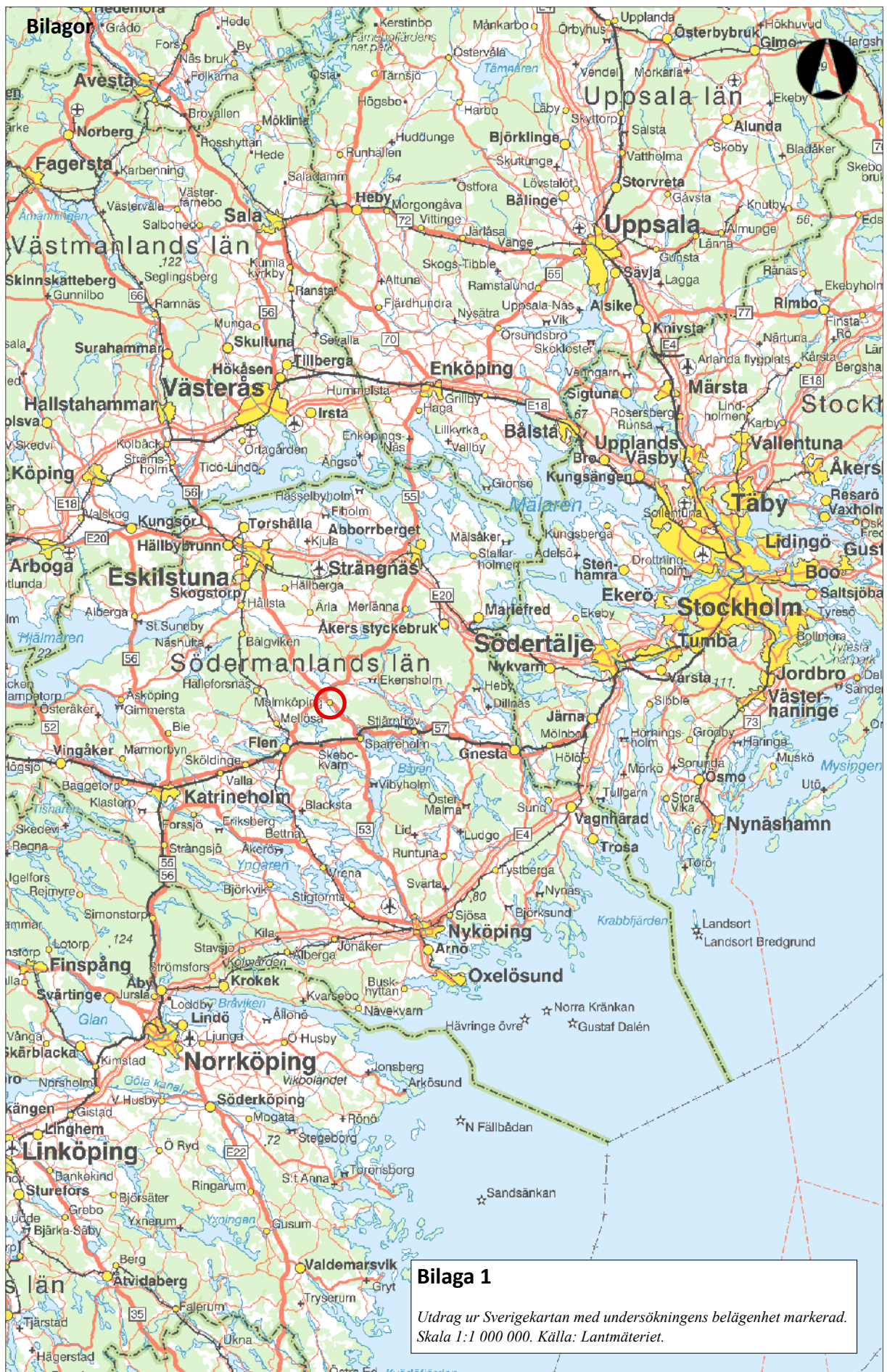
Personal: Lars Norberg

Belägenhet: N (X) 6555969,25 E (Y) 599140,64

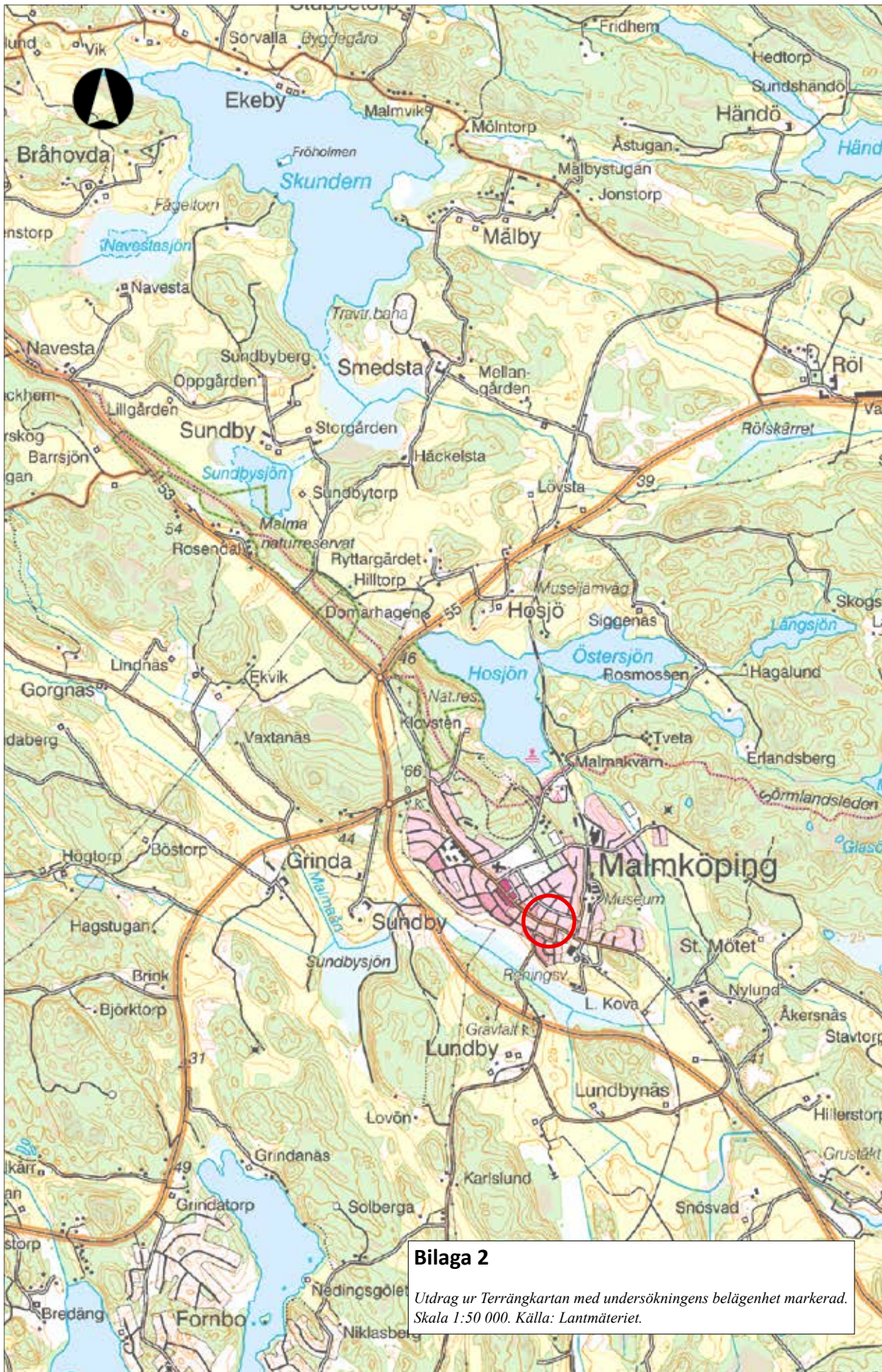
Koordinatsystem: SWEREF 99TM

Höjdsystem: RH 2000

Inga fynd tillvaratogs i samband med åtgärden. Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

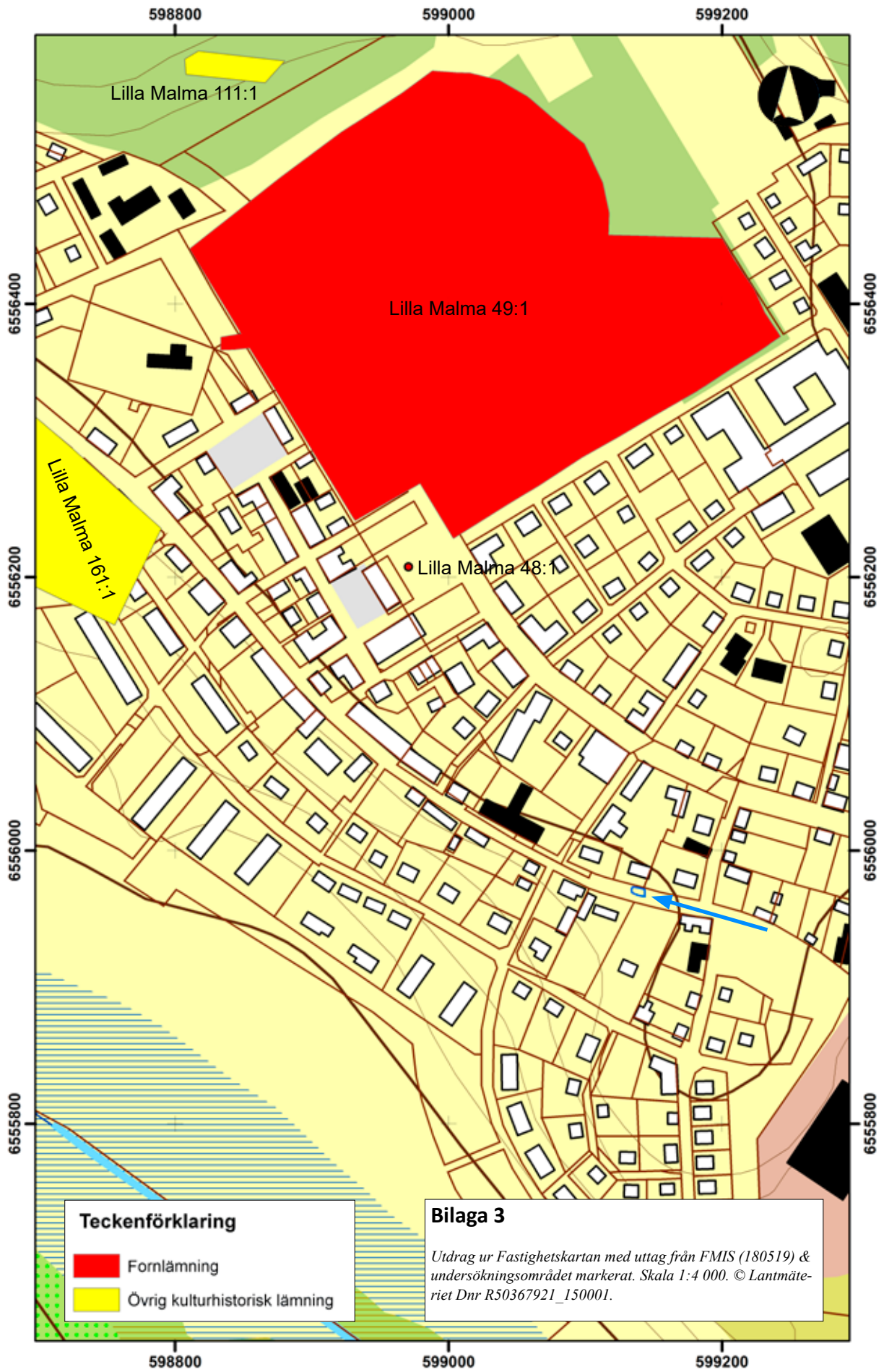

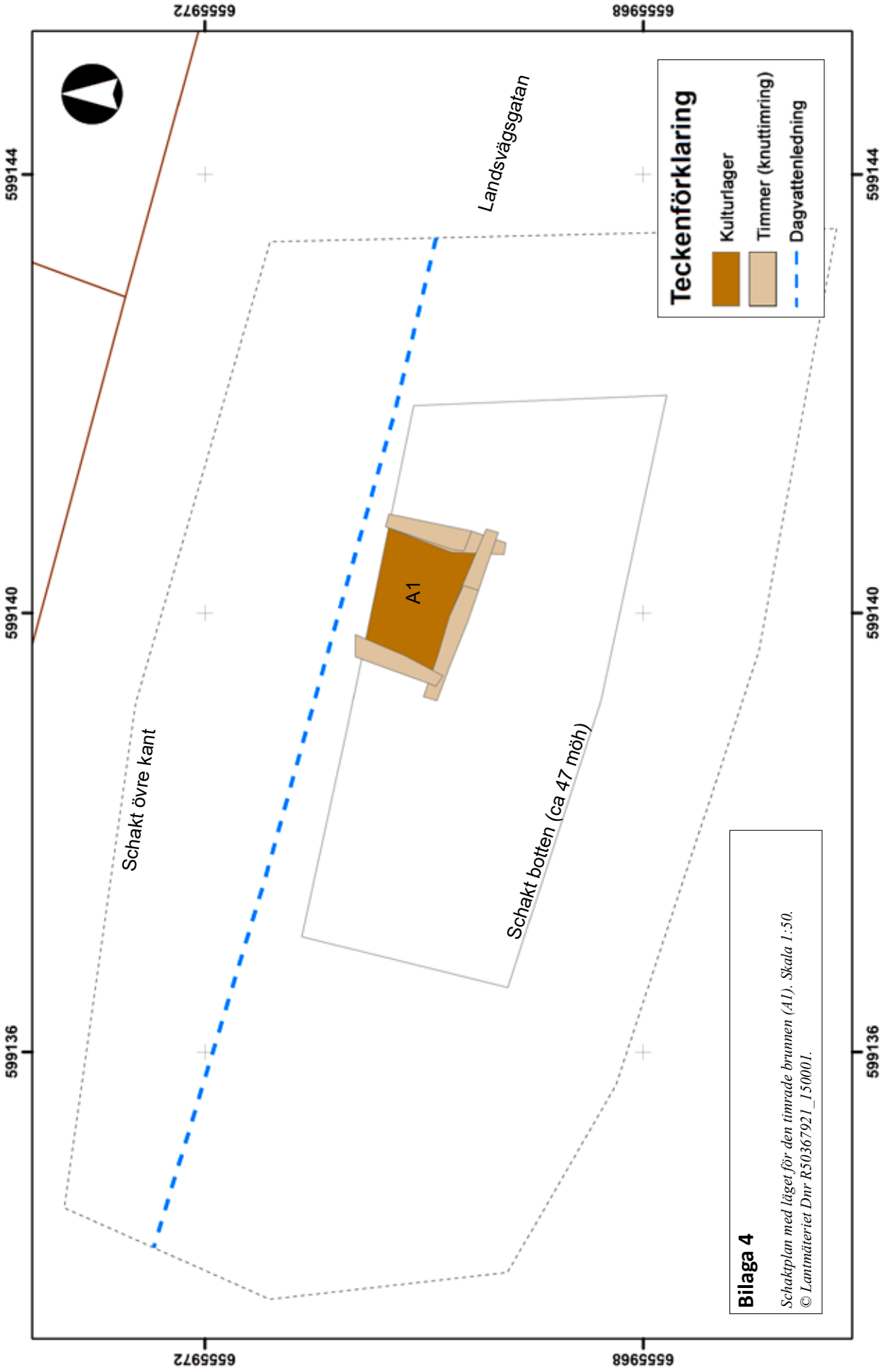
Bilaga 1
 Utdrag ur Sverigekartan med undersöknings belägenhet markerad.
 Skala 1:1 000 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad.
Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 5. Fotodokumentation

Översikt över exploateringsområdet och Landsväggsgatan. Det undersökta schaktet med brunnen ans strax framför grävmaskinen. Bilden är tagen mot västnordväst. Foto: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Översikt över det undersökta schaktet med brunnen. Bilden är tagen mot västnordväst. Foto: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Knuttimrad brunn (A1) efter rensning. Foto mot nordväst: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Knuttimrad brunn (AI) i samband med undersökning av kulturlagret. Foto mot nordost: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Brunnen i samband med urschaktning. Notera det mörkbruna lagret i botten. Lagret innehöll stora mängder nöthår. Foto mot ostsydost: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Ett urval av de föremål som påträffades i brunnen (ej tillavartagna).Foto: Lars Norberg 2018, Sörmlands Arkeologi AB.